

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1893.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Janko Pajk</i> : O naravstvenej obvezanosti	65
2. O troških za ustanovitev in vzdrževanje javnih ljudskih šol na Kranjskem (Konec.)	70
3. <i>Dr. Fr. Tekavčič</i> : K vporabi §-a 263. k. pr. r.	72
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a)</i> K uporabi §-ov 29., 30., 32., 34., 47. in 48. zakona z dne 16. marca 1884, št. 36 drž. zak.	75
<i>b)</i> Lastnino nepremičnine ne pridobi se z samo dejansko izročitvijo (§ 943. obč. dr. zak. in § 1. <i>lit d</i>) zakona z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak.)	81
<i>c)</i> Kedaj se more tirjati povračilo troškov v restitucijskem postopanju? (Ppt. z dne 1. julija 1790, št. 31 z. j. z.	84
<i>d)</i> Ali zadene dolžnost povrnitve sodnih troškov zakonitega zastopnika, ali onega, v čegar imenu je tožil? Kazensko pravo:	85
<i>a)</i> V čem razlikuje se hudodelstvo goljufije v smislu § 199. <i>lit d</i>) kaz. z. od prestopka v smislu § 320. <i>lit f</i>) kaz. z.?	87
5. Iz upravne prakse.	
V §-u 42. ces. pat. z dne 5. julija 1853, št. 103 drž. zak. določena pristojbinska prostost za postopanje pri odvezi in uravnavi služnostij ne velja za sodno postopanje, katero je uvedel deželni zakon kranjski z dne 8. januarja 1889, št 7 dež. zak.	88
6. Književna poročila	90
7. Razne vesti	92
8. Pregled pravosodstva	95

O naravstvenej obvezanosti.¹⁾

Piše dr. Janko Pajk.

I.

**Pojem svrhe in sredstva, svršnega in razumnega dejanja; pojem naravstvene obvezanosti in dolžnosti pojem družben-
skih dolžnostij ali prava.**

Človek prisiljen je k dejanju; vsakdo mora delovati hoté ali nehoté. Vzroki temu so njegova menljiva telesna sestava, njegova pregibna narav, njegov nagon, sila nanj delajočih okolnostij, vzroki so njegove nujne, toliko prirodne, kolikor umetne potrebščine. Človek namreč ni neobčuten proti vnanjim utisom, temveč zna se izvrstno prikladati, ako ima pravo živost v sebi, tirjatvam prirode.

Kakor pa je človek k dejanju prisiljen, také išče tudi naj-prikladnejših sredstev, da zadovolji vsem svojim neštevilnim potrebščinam. Namišljenje, da zadovolji kako potrebščino, — to je svrha, a namišljenje načina, po kojem se dospéje do one zadovolitve, — to je sredstvo. Svrha je vselej pojedina, sredstev k njeni dosegí pa je raznih. Svrha in sredstvo sta odvetna (korrelatna) si pojma: jedna svrha utegne biti tudi sredstvo drugej, a vse svrhe podrejene so glavnej ali končnej svrhi. Takó n pr. je gašenje žeje končna svrha kakega dejanja, pitje kakošne pijače sredstvo k tej svrhi, a pridobitje pijače zopet svrha mnogoterim dejanjem: hóji, delu, službi i. t. d. Potišenje telesne ali duševne potrebnosti pa je vrhovna in končna svrha vsemu in vsakemu človeškemu dejanju.

Iz odvetnostij potrebščin in svrh mej seboj, kakor tudi svrh in prikladnih jim sredstev razvidno je, da človek hoče

¹⁾ G. pisatelj želi izrecno, da se ne spreminjajo njegovi izrazi, katere je nabral v starih slovenskih slovarjih.

delovati nujno na svršni ali svrham prikladni način, da! celó siljen je delovati svršno, kakor je siloma nujnim potrebščinam podvržen; vsaj je njegova težnja potéšiti in zadovoljiti potrebščine, a nikogar, ki dela, ni volja, vedé in hoté nasprotovati takemu potišenju. Takó tedaj uže v samej naméri dejanja tičí naméra svršnega dejanja, ali: dejanje uže sámó vsebuje namišljenje svršnosti, takó da oni, ki dela, ob enem tudi doseza gotovo svrho. Iz pojma „dejanja“ pa tudi sledi potrebnost svršnega dejanja; kdor namreč doseza gotovo svrho, tudi hoče in se čuti prisiljenega delovati svršno. Drugače rekel bi: v dejanji svršnem je uže sama po sebi obvezanost k razumnemu dejanju, kar I. H. Fichte na podoben način zaključuje, trdé, da uže iz „naravstvenega, v dejanji se tvorečega povoljenja“ sledí istega dejanja „obvezanost“¹⁾; kajti nikdo noče vedé kaj doseči, kar bi nasprotovalo njegovim svrham. Svrsno delovanje seza še dalje: ne samo svoje, nego i tuje občne svrhe hoče človek pospeševati po svojih svrhah, ker je takošna vsa naprava človeške družbe, da s svojimi koristmi ob enem dosežamo tudi občne, a z občnimi zopet svoje svrhe. S sobstvenega (subjektivnega) ozira je torej človeško dejanje vselej svršno ali svrham prikladno. Radi tega pa še ni tudi prikladno stvarnim svrham.

To spoznanje in ta volja, namreč svrsno delati, je to, kar zovemo razum. Kdor je razumen, bode vselej hotel takó delati, da doseže svojo svrho; a takó delati, da ne doseže svoje svrhe, more sámó brezumnež, ki nima razuma. Dejanja brezumnežev izhajajo iz motljenega in kaljenega dušnega stanja; zató tudi nimajo v naravstvenem oziru nobene ali vsaj ne polne cene. Svrsno delovanje je ne samo stvar razuma in volje, ampak tudi posledica prirodnega zakona, torej naravstvena in takó tudi obvezna stvar. To je končni in pravi vzrok obvezanosti. Kant izvaja obvezanost in dolžnost iz podrejenja osebe tako zvanemu „naravstvenemu imperativu“, rekoč: „Naravstveni zakon je nek imperativ, ki kategorično (določno) ukazuje, ker zakon je brezpogojen; razméra take volje (podrejenja) do zakona je odvisnost, z imenom obvezanost, katera se zató

¹⁾ System der Ethik 1851, I. zv., str. 239.

dolžnost imenuje.¹⁾ Oni „imperativ“ Kantov pa v istini ni nič drugega, nego lepo in učeno ime za pojem „vesti“; po njegovem mnenju torej obvezanost ni drugo, nego pokorščina vésti — gotovo jako cenó in plitvo podkladanje! Kaj pa je „vest“? in imajo-li vsi ljudje (tudi sleparji in lopovi) enako „vest“? — I. H. Fichte si dolžnost in obvezanost tolmači iz „dvojnosti (dualizma) osebe“, katera se namišlja enkrat kot „obvezovajoča“, enkrat kot „obvezovana“, kot delavna in kot trpežna ob enem. Delavnost pa prihaja iz samosvesti duše o sebi samej, tedaj iz dušeslovnega zakona.²⁾

Ali naravstvenost človeška ne sestaje v jedinem uteševanji potrebščin in v dovoljenji uteševanja, v kojem tič vzrok in početek sobstvene obvezanosti, temveč potrebno je še, da so svrhe tudi v naravstvenem oziru pristojne (prikladne), t. j. da ali izvirajo iz prirodnih zakonov in okolnostij ali pa so tem zakonom prilične. Stoprav v soglasji sobstvenih svrh s podanimi (objektivnimi) tič kakor vsa naravstvenost, tako tudi obvezanost. Iz pojma obvezanosti sledí ob enem pojem dolžnosti in ves sestáv družbenskih koristij ali prava, v stvarnem smislu besede.³⁾ To pojasni nam primer! Obét nalaga po današnjih naravstvenih in pravnih nazorih obétniku obvezanost h kakej osebnej ali stvarnej uslugi (dejanju) nasproti onemu, komur se obéta. Mej obrtnikom in onim, ki je vsprejel obét, nastane vsled obečanja naravstvena razmera, kakor tudi pravna, katera se imenuje oblužnost (officium) in katera osnuje mej dvema ali več osebami občne, a nasprotne si koristi: na strani obetnika obvezanost (zavezo) t. j. držanstvo (poroštvo) v vésti in z blagom, tudi z životom, na strani prejelnika obéta pak pravico do obetnika in obetnikovega blaga. Vkupno korist obeh oseb, obetavše kakor obét prejemše, razvidi se iz tega, da izpolnjeni obét ugodno reši obétnika zaveze, utéši pa tudi prejelnika, tedaj zadeva oba jednako v koristih. Ako si mislimo korist, katera je obema strankama vkupna, v okolnostih ali recimo v prirodi — v kojoj tudi človeška družba spada — ležečo, tedaj

¹⁾ Kritik der praktischen Vernunft. Str. 37, Kirchm. izdaje.

²⁾ Prim. o tem Fichte-jev: System der Ethik. 1851. I. zv. str. 239. nasl. —

³⁾ Prim. o tem moje „Dotike prava in naravstva“ čl. 1 („Sl. Prav.“ 1892, str. 129).

dobimo pojem naravstvene dolžnosti ali naravstvenega dolgovanja, katera veže vso družbo. Ta dolžnost je nekaj, kar je več, nego obvezanost ali dolžnost v pravnem smislu, katera ne zahteva več, nego izpolnjenje vnanjih oblik izvršitvenih; naravstvena dolžnost je v resnici vkupna ali boljše občna korist vseh deležnikov družbe, bodi-si mimohodne, bodi-si stalne, „dolžnost“, ki ni samó breme obétniku ali „dolžniku“ v pravnem pomenu, nego ki nalaga tudi prejemniku „dolga“ vzajemno dolžnost, da štedi in celó brani svojega „dolžnika“. To tičí v čudovito zloženej osnovi družbe, katera nalaga medsebojne dolžnosti in sicer vsem članom. Kakor blagó v človeškej družbi hodi iz roke v roko in je naposled samó družbenko, takó ta dolžnost vstvarja koristi, ki prehajajo od osebe do osebe in so naposled v jedinih okolnostih t. j. v prirodi ležeče. Toliko v obče o naravstvenej dolžnosti; natančnejši nje pomen bode iz naslednjih preiskav jasnejši.

II.

Razdelitev naravstvenih dolžnostij; troja vrsta dolžnostij: proti samemu sebi, proti bližnjiku in proti vnanjemu svetu ali veseljstvu.

Vrste naravstvenih dolžnostij nam podaje preišljevanje onega stanja, v katerem se nahajamo napram svojej osebi in napram posredstvu (medium) t. j. obdajajočemu nas svetu. Človek je proizvod okolnostij in svojega sobstva, mnogovrstno, sestavljena stvar, katera se obrazuje v naprednem smislu. Vsi njegovi deli delujejo vzajemno mej seboj, nadomeščujoč se pri tem v svojih opravilih, takó da končno vsi in vsakoršni deli stvarjajo celoto, katera je sama na sebi nova stvar, stoječa zopet kot poedinica nasproti vsakemu svojemu delu. To je človeška oseba, njegovo sobstvo (subjekt). Kot sobstvo odvetuje človek bližnjiku ali sočloveku in vsej svojej ostalej okolici. S človeštvom ga veže najčutnejša vez, katera je ob enem v naravstvenem oziru najmočnejša: občna človeška duša. V bližnjiku gleda človek samega sebe, in to menda celó bolje nego v samem sebi. Proti vnanjemu svetu stóji človek v razmerji celovitosti in nerazrušnosti; on je v svojem obstanku, po svojih ko-

ristih od svetá nerazdružljiv in je odvisen od istih prirodnih zakonov in pogojev. Vse te razmere in odvetnosti pa vzrokujejo medsebojno odvisnost človeka in obdajajočih ga stvari ter ustanavljajo mej obema obslužnost, katera se dá izraziti z besedami „Eden za vse, vsi za jednega!“

Iz obslužnosti sledé pa tri vrste dolžnostij: dolžnosti proti svojej osebi ali proti samemu sebi, dolžnosti proti družbi ali človeštvu in dolžnosti proti ostalemu svetu.

Naravstveniki se gledé dolžnostij ne slagajo, nekateri pripoznavajo samó prvo, drugi samo drugo, nekogi pa dvoje in po troje vrst dolžnostij. Krščansko naravstvo navadno pripoznava troje dolžnostij, ker sploh pozna troje krepostij: dolžnosti proti Bogu, proti sebi samemu in proti človeštvu, katero v tesnosrčnem oziru spreminja v „krščansko občino“.¹) Nekogi naravstveniki, držéč se dvorazdelnega (dihotomičnega) načela pripoznavajo samó dolžnosti proti sebi, katere zovejo „k sebi se vračajoče“, in pa „proti vnanjosti“ ali „na vnanjost obrnjene“, kakor da je ta razdelitev jedino umstvena (logična).²) Trojnost dolžnostij se v naslednjih preiskavanjih pokaže kot najumestnejša. Kant sicer trdno zagovarja dvoje dolžnostij: „proti sebi“ in „proti bližnjiku“, a tudi, samó da nekoliko nedoločno, one „proti Bogu“; o prvih dveh Kant širje razpravlja v „Kritik der praktischen Vernunft“ (str. 97. nasl., str. 189 nasl. in pogostoma); o „dolžnostih proti Bogu“ v „Tugendlehre“ (str. 179. nasl.) in v „Kritik der praktischen Vernunft“ (str. 189. Kirchm. izdaje). Očito se Kant ni upiral krščanskej naravstvenosti.

¹) Prim. Dornerja: System der christlichen Sittenlehre. 1885. Str. 315. nasl.

²) Prim. o tej razdelitvi J. H. Fichte-jev: System der Ethik. 1851. I. zvezek str. 254.

O troških za ustanovitev in vzdrževanje javnih ljudskih šol na Kranjskem.

(Konec.)

Z zaslovom „šolska občina“ razumevali so se po dosedanjej interpretaciji zakonskih določeb, — kajti definicija tega zaslova ne nahaja se v nobenem zakonu, — vsi, kateri so všolani h kakej šoli. Razdeljevali so se torej tudi troški za šolske stavbe in za stvarne potrebe samo med všolane prebivalce. Jednako tolmačil se je večinoma tudi v drugih kronovinah zaslov „šolska občina“.

Proti takemu tolmačenju izreklo se je pa upravno sodišče tekem zadnjih let v mnogih svojih za druge kronovine izešlih razsodbah.

Upravno sodišče ravna se pri tem po načelu, da se mora določba §-a 62. zakona z dne 14. maja 1869, št. 29 drž. zak. smatrati merodajno za deželno zakonodajstvo, ker po omenjenej zakonskej določbi ima skrbeti v prvej vrsti občina dotičnega kraja za šolske troške in državni zakon ne dovoljuje deželnemu zakonodajstvu, da bi se ustanavljali manjši faktorji, ki bi zalagali troške ljudskih šol, kakor krajne občine, ter deželam samo prepušča, da smejo določevati, v koliko se k troškom za ljudsko šolstvo smejo pritegniti tudi okraji. Ako obstoji v tem oziru med deželnimi in državnimi zakonskimi določbami navidezno kak razloček, ter ako bi bilo v tem oziru po deželnem zakonu kaj dvomljivega, mora se vpoštevati, da je deželni zakon samo izvršitvena določba državnega zakona ter ne more nasprotovati državnemu zakonu. Upravno sodišče zagovarja torej v svojih razsodbah izešlih za druge kronovine, sosebno za Češko, mnenje, da je razumevati z zaslovom „šolska občina“ všolano krajno občino in, ako je všolanih več krajnih občin, vse krajne občine, katere so všolane h kakej šoli bodisi v celoti, bodisi deloma. Zaslov „šolska občina“ je torej samo skupno ime v slučajih, da h kakej šoli ni všolana samo jedna krajna občina, ampak da jih je všolanih več.

Tudi v kranjskih zakonih tičočih se ljudskega šolstva, ne najdemo, kakor smo že omenili, definicije zaslova „šolska občina“.

Omenjeni zakoni določujejo samo, da morajo zalagati troške stvarnih šolskih potreb „šolske občine“.

Občinski red za Kranjsko z dne 17. februarja 1866, št. 2. dež. zak. pa določuje v §-u 28., da ima krajna občina skrbeti, da se ljudske šole napravljajo, vzdržavajo in zakladajo, in jednako ukazuje § 3. dež. zak. kranjskega z dne 26. oktobra 1875, št. 27. dež. zak., da se prepušča „krajnim občinam, katere spadajo pod šolski okoliš“, če hočejo odpraviti skladne prinose za šole in primankljej nadomestiti s pomočjo navadnih šolskih doklad.

Še splošneje določuje § 18. deželnega zakona kranjskega z dne 9. marca 1879, št. 13. dež. zak., da imajo občinski predstojniki skrbeti, da se pravočasno založé in poravnajo troški za šole, kolikor jih pripade na občine.

Navedene zakonske določbe so toraj pripomoček, da se zaslov „šolska občina“, ki se nahaja v §-u 3. deželnega zakona kranjskega z dne 28. decembra 1884, št. 1. dež. zak. za l. 1885. in na drugih mestih, pravilno tolmači, ter podpirajo nazor, da je šolska občina všolana krajna občina, oziroma vse krajne občine, katere so všolane h kakej šoli.

Iz navedenega pa sledi, da se nepokriti troški za šolske potrebščine ne smejo razdeliti med všolane prebivalce, temveč med všolane krajne občine po tem, jeli so všolane cele ali deloma, to je po razmerji davkov všolanih delov. Vsaka krajna občina še le skrbeti ima, da se iz njenih dohodkov založi prispevek, kateri pripade na njo.

Na ta način se pa faktor, kateri zalaga troške za stvarne šolske potrebe, poveča in se torej olajša zalaganje teh troškov, kakor če bi jih morali založiti samo všolani prebivalci.

O troških za preskrbljenje onemoglih članov šolskega osebja in udov in sirot umrlih učiteljev določuje § 57. državnega zakona z dne 14. maja 1869, št. 62 drž. zak., da se imajo za založbo penzij v kraljevinah in deželah napraviti penzijske zaloge. Slično določuje § 80. deželnega zakona za Kranjsko z dne 29. aprila 1873, št. 22. dež. zak., da se ustanovi pokojninska blagajnica za pokojnine v službi onemoglih učiteljev in za preskrbljevanje njihovih udov in sirot in da gospodari s pokojninsko blagajnico deželna šolska oblast.

V pokojninsko blagajnico plačevati imajo v prvi vrsti člani učiteljstva sami, ker morajo v smislu §-a 81. navedenega deželnega zakona vplačati v blagajnico, ko dobe po preskušnji za učiteljsko sposobnost službo, 10 odstotkov svoje prve za pokojnino števne plače in ravno toliko od zneska, za kateri se jim pozneje zboljša plača, poleg tega pa še vsako leto dva odstotka svojih letnih za pokojnino števnih prihodkov.

Izvanredni dohodki penzijskega zaklada so upravni prebitki iz prodaje šolskih knjig, kolikor pripadajo na Kranjsko in globe, kateri se plačujejo vsled razsodeb šolskih oblastev (§ 82. l. c.).

V kolikor ne bi zadostovali ti dohodki za vsakoletno potreščino, ima se primankljej v smislu §-a 4. deželnega zakona za Kranjsko z dne 18. junija 1877, št. 6. dež. zak. založiti iz deželnega zaklada kranjskega.

Prvotno stekali so se v pokojninski zaklad v smislu §-a 82. odst. 2. deželnega zakona za Kranjsko z dne 29. aprila 1873, št. 22. dež. zak. tudi dohodki izpraznjenih učiteljskih služeb. Ta določba razveljavila se je pa po uže omenjenem zakonu z dne 18. junija 1877, št. 6. dež. zak. — . —

K vporabi §-a 263. k. pr. r.

Pod tem zaglavjem priobčil je g. dr. Stepančič v zadnji številki „Pravnik-a“ kazenski slučaj, iz katerega izvaja pravno mnenje, da mora zastopnik zasebnega obtožitelja, ki izvé še-le pri glavni obravnavi, da ga je obtoženec na časti razžalil, pridržati si v smislu §-a 263. k. pr. r. samostalno preganjanje, ináče izgubi pravico do obtožbe.

To mnenje se mi ne vidi pravo.

Pri dotični obravnavi, določeni o zasebni obtožbi obtožitelja, bili so navzoči stranki in obtožiteljičin zastopnik, toda obravnavalo se je jedino le o obtožbi obtožiteljice *A* in izključljivo letá smatrati je kot navzoči obtožitelj v smislu §-a 263. k. pr. r. ne pa tudi dr. *C.*, ki je bil samo pooblaščenec, ne pa ob jednem tudi pravdna stranka.

Pri interpretaciji zakona ozirati se je nam na besedilo in na namen zakona.

Po besedilu §-a 263. k. pr. r. smé sodnik raztegniti obravnavo in sodbo na novo pred glavno obravnavo storjeno kaznjivo dejanje na predlog upravičenega obtožitelja.

Zakon govori toraj samo o raztegnenji prvotne obtožbe na novo dejanje, ne pa o novi samostalni obtožbi tretjega razžaljenca.

Zakon poslužuje se ves čas in izključljivo besede obtožitelj, iz česar se da sklepati, da ima v mislih le ono navzočo stranko, ki je vložila obtožbo, o kateri se ima ravnokar obravnavati. — Vsak drug razžaljenec, ki ni navzoč kot obtožitelj pri obravnavi in ki toraj niti ni stranka pri tisti obravnavi, ne more se smatrati navzočim upravičenim obtožiteljem v smislu §-a 263. k. pr. r. On je le slučajno navzoča, na izidu obravnave neinteresovana oseba, katera nima z obravnavano obtožbo prav nobene formalno-pravne ali procesualne zveze.

Pri navedeni glavni obravnavi bila sta *A* obtožiteljica, *B* pa obtoženec. — Poooblaščenec obtožiteljičin, dr. *C* gotovo ni smatrati pravnno stranko, ker je bil le mandatar obtožiteljičin. Ako pa ni stranka, potem pa ni upravičen ali celo zavezan oglasiti svojo obtožbo proti *B*-ju z zahtevo, da se tudi o istej takoj obravnava, oziroma pridržati si samostalno preganjanje. To bi tudi ne bilo raztegnenje obtožbe na novo kaznjivo dejanje, temveč nova obtožba tretje osebe, ki niti ne sme staviti za svojo osebo, ker ni stranka, pri tej obravnavi nobenega predloga. — To bi bilo nedovoljeno umešavanje v tujo obravnavo, katero mora sodnik takoj zavrniti. Ako zakon govori o navzočem upravičenem obtožitelji, misli s tem le na jednega in istega obtožitelja, o čegar obtožbi se ravnokar obravnava. Beseda navzoči upravičeni obtožitelj zaznamuje pravnno stranko, ne pa splošno vsacega, kateri je po zakonu za vložitev privatne obtožbe legitimovan. Po načelih g. dra. Stepančiča bi morala tudi vsaka pri obravnavi navzoča pričati in pa vsakdo iz avditorija, ki slučajno izvé pri obravnavi, da je bil po obtožencu razžaljen, takoj stopiti pred sodnika ter reči: „Gospod sodnik, jaz se čutim na svojej časti žaljenega ter dvignem zoper obtoženca obtožbo

zaradi razžaljenja časti in prosim, da se o njej takoj obravnava, inace si pridržujem pravico samostalnega preganjanja.“

Sodnik po mnenji g. dra. St. moral bi to obtožbo tretje, doslé v pravdo še nezapletene osebe takoj v zapisnik vzeti, ali pa nov zapisnik napraviti.

To bi pa ne bila več raztegnena prvotna kazenska obtožba v smislu §-a 263. k. p. r., temveč raztegnena obravnava o novi obtožbi, katero ima za slučaj toženčevega privoljenja v mislih II. odst. §-a 451. k. pr. r.

Pri oficijalnih deliktih ima pač navzoči državni pravdnik gledé vseh oficijalnih kaznivih dejanj, o katerih izvé pri glavni obravnavi, pridržati si pravico samostalnega preganjanja, če hoče, da se sploh obtoženec preganja zaradi tega dejanja, inace preneha njegova pravica do preganjanja. — Tu je pa treba pomisliti, da je državni pravdnik po zakonu legitimovani obtožitelj gledé vseh javnih, to je javnemu preganjanju podvrženih kaznivih dejanj, dočim je zasebni obtožitelj legitimovan za obtožbo, oziroma raztegnenje obtožbe samo za svojo osebo. Pravice tretjih osob mu ni varovati.

Da bi pa bila zavezana tretja, z dotično kazensko pravdo v nobeni procesualni zvezi stoječa oseba, recimo, pooblaščenec obtožitelja ali priča in dosledno tudi vsakdo iz občinstva, ki izvé pri obravnavi, da ga je obtoženec razžalil, si takoj pridržati samostalno preganjanje, inace preneha njegova pravica do preganjanja, niti ne izraža § 263. k. pr. r. niti kaka druga postavna določba ter bi bilo materijelno krivično, formalno pa zelo nerodno. — Način, po katerem naj se tretja žaljena oseba formalno zglati kot novi obtožitelj, ni označen v nobeni postavni določbi, kar je značilno, ako se pomisli, da bi bil zakonodajalec za take izjemne slučaje gotovo kaj posebnega ukrenil.

Z besedo „upravičeni obtožitelj“ hoče zakon le reči, da mora biti obtožitelj, o čegar obtožbi se že obravnava, upravičen tudi za novo kaznjivo dejanje, o katerem je izvedel še le tekom obravnave.

Dr. C. bil bi torej pač legitimovan za raztegnenje prvotne obtožbe nomine svojega klienta, ne pa tudi za svojo osebo. Še manj je bil pa k temu poklican kot priča zaslišani razžaljenec D.

Določba §-a 263. k. pr. r. ima značaj izjeme in jo je torej strogo interpretovati.

Vse določbe kazenskega pravnega reda o pripravah za glavno obravnavo imajo namen omogočiti, da se obtožitelj za svojo obtožbo, obtoženec pa za svoj zagovor temeljito pripravita. Ta namen se pa ne doseže, ako je dovoljeno soditi o kaznjivem dejanji, ki se izvé še le pri glavni obravnavi, ne da bi mogel obtožitelj zbrati potrebno dokazovalno gradivo za obtožbo, obtoženec pa za svoj zagovor.

Razžaljencu, ki ni že stranka pri obravnavi, treba je torej pustiti nekaj časa, da pripravi obtožbo, oziroma da se odloči za obtožbo.

Čestokrat se primeri, da obdolži obtoženec pri glavni obravnavi to ali ono pričo, da je po krivem prisegla. Razžaljena priča ne stavi pri obravnavi nobenega predloga, pač pa obtoži potem v postavnem roku razžaljivca zaradi omenjene obdolžitve in sodišče razsoja z uporabo §-a 265. k. pr. r. o novi obtožbi ne glede na to, ali si je priča pri dotični glavni obravnavi pridržala samostojno preganjanje ali ne.

Tacih slučajev je v praksi brez števila in generalni prokurator ni še našel doslé povoda, uložiti pritožbo ničnosti v obrambo zakona.

Dr. Fran Tekavčič.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K uporabi §-ov 29., 30., 32., 34., 47. in 48. zakona z dne 16. marca 1884, št. 36 drž. zak.

Pri posestvih vl. št. 223., 11. in 544. kat. občine V. T., katera so bila lastnina Antona B. in katera je kupila Reza L. na izvršilnej dražbi dne 12. avgusta 1891. l., vknjižena je izvršilna zastavna pravica za tirjatev Janeza B. proti Antonu B. iz razsodbe z dne 21. marca 1890, št. 2891 v znesku 1.173 glđ. 66 kr. s. pr.

Na tej tirjatvi vknjižena pa je nadzastavna pravica za sledeče tirjateve:

1. Andreja Ž. iz rzsodbe z dne 25. oktobra 1888, št. 10560 v znesku 100 gld. s pr.

2. Neže B., rojene P., iz ženitne pogodbe z dne 7. novembra 1890. l. na doti v znesku 300 gld. in na zaženilu v znesku 300 gld., in

3. K. S. iz rzsodbe z dne 26. februarja 1891, št. 3170 v znesku 135 gld. 30 kr. s pr.

K. S. prijavil je k skupilom navedenih posestev pri naroku dne 26. septembra 1891. l. z vlogo de pr. 15. septembra 1891., št. 7907 in v tej vlogi ugovarjal v smislu §-ov 30. II. 2., 31., 1., 32. in 34. zakona z dne 16. marca 1884, št. 36. drž. zak. vknjižbi nadzastavne pravice v varnost tirjatve Neže B., rojene P. iz ženitne pogodbe z dne 7. novembra 1890 na doti v znesku 300 gld. in na zaženilu v znesku 300 gld., izvršenej pred njegovo tirjatvijo, češ, da je ta vknjižba njemu nasproti neveljavna, ker se je izvršila z namenom, da bi izgubil K. S. svojo tirjatev proti Janezu B., da je bil ta namen Janeza B. znan njegovej ženi Neži B., rojenej P., katera je vedela za obstoj tirjatve K. S., ter da bi K. S. popolnoma ali vsaj deloma izgubil svojo tirjatev, ako bi se smatrala ta vknjižba veljavno napram K. S. in slednjič, da nima Janez B. nikakoršnega drugega premoženja, iz katerega bi mogel K. S. dobiti plačilo za svojo tirjatev. V svojej vlogi izpodbijal je torej K. S. vknjižbo nadzastavne pravice v varnost dote in zaženila Neže B. v skupnem znesku 600 gld. in zahteval, da se iz skupilov prodanih posestev pokrije njegova tirjatev pred doto in zaženilom Neže B., rojene P.

Prijavo tirjatve K. S. in njegovo izpodbijanje naznanilo se je sodnijsko Neži B. pri narokih za napovedbo in ugotovljenje tirjatev na skupila zemljišč. Po razdelilnem odloku z dne 9. decembra 1891, št. 10319 ostalo je za tirjatev Janeza B. v znesku 1.173 gld. 66 kr. s pr. v ugotovljenem znesku 1296 gld. 65 kr. iz skupila za posestvo vl. št. 223. znesek 221 gld. 15 kr. in ako bi se od tirjatve V. A. iz dolžnega pisma z dne 21. februarja 1888 po izvršencu nepriznani znesek 80 gld. spoznal neugotovljenim, daljni znesek 80 gld. in ako bi Neža B., rojena S., ne preživela svojega moža Antona B., tudi za njeno zaženilo pridržani znesek 200 gld., konečno tudi še obresti od tirjatve Neže B., rojene S., iz ženitne pogodbe z dne 31. januarja 1861 na doti 100 gld. in na zaženilu 200 gld.,

skupaj v znesku 300 gld. od dražbinega dne in dokler se njen zakon z Antonom B. ne razruši. Dalje ostalo je za tirjatev Janeza B. v ugotovljenem znesku 1.296 gld. 65 kr. iz skupila za posestvo vl. št. 11. znesek 59 gld. 80 kr. in iz skupila za posestvo vložna št. 544. znesek 9 gld. 90 kr.

Od preostanka skupila za posestvo vl. št. 223. pripadajočega za tirjatev Janeza B. v znesku 221 gld. 15 kr. prisodil se je prvemu nadzastavnemu upniku Andreju Ž. za njegovo tirjatev ugotovljeni skupni znesek 181 gld. 70 kr. Ostali znesek 39 gld. 45 kr., preostanki skupil za druga posestva v znesku 59 gld. 80 kr. in 9 gld. 90 kr., obresti tirjatve Neže B., rojene S., v znesku 300 gld. do razrušenja njenega zakona, eventualna zneska 80 gld. in 200 gld. ter obresti tirjatve Neže B., rojene P., na doti v znesku 300 gld. in na zaženilu v znesku 300 gld. določili so se v popolno dopolnitev tirjatev Neže B. rojene P. na doti in zaženilu v skupnem znesku 600 gld. Izreklo se je tudi, da še le po poplačilu te tirjatve v znesku 600 gld. dobiva K. S. obresti od teh 600 gld., oziroma ako bi umrla Neža B. rojena P. pred svojim možem in bi torej njeno zaženilo minilo, vsoto spadajočo na njeno zaženilo do zneska svoje tirjatve. Zahtevek K. S., da se njegova tirjatev jemlje v pošte v pred tirjatvijo Neže B., rojene P., odbil se je, ker se vprašanje, je-li vknjižba nadzastavne pravice za njeno tirjatev pred njegovo napram njemu neveljavna, ne da rešiti pri napovedbi in ugotovljenji tirjatev, temveč le rednim pravnim potom. Slednjič izreklo se je, da se sme prednostne tožbe vložiti tekom 30 dnij.

K. S. vložil je na to tožbo de pr. 19. januarija 1892., št. 536, v katerej trdi, da je vedela Neža B., rojena P., za njegovo tirjatev, in da mu je ponujala vzajemno s svojim možem Janezom B. za njo 50 gld., katerih pa ni hotel vzeti, pač pa obljubil, da hoče čakati na plačilo, ako prevzame Neža B. poroštvo za dolg. Neža B. pa tega ni hotela storiti; napravila sta pa Neža B. rojena P. in njen mož Janez B. ženitno pogodbo z dne 7. novembra 1890, s katero je potrdil Janez B. prejem dote v znesku 300 gld., zaženil Neži B. rojenej P. 300 gld. in s katero je zadobila Neža B. rojena P. nadzastavno pravico na tirjatev Janeza B. v znesku 1173 gld. 66 kr., dočim je moral K. S. svojo tirjatev še le iztožiti in je potem za Nežo B. rojeno P. še le zavarovati mogel svojo tirjatev na podlagi rabsodbe z dne 26. febr. 1891, št. 3178. Tožbeni zahtevek slóve :

Toženka Neža B. rojena P. pripoznati mora, da je vknjižba nadzastavne pravice za njeno tirjatev proti Janezu B. iz ženitne pogodbe z dne 7. novembra 1890 na doti v znesku 300 gld. in na zaženilu v znesku 300 gld. na njegovo pri posestvih vl. št. 223., 11. in 544. kat. občine V. T. z izvršilno zastavno pravico zavarovano tirjatev proti Antonu B. iz rzsodbe z dne 21. marca 1890, št. 2891 v znesku 1173 gld. 66 kr. s pr. napram tožiteljevi na isti tirjatvi Janeza B. z izvršilno nadzastavno pravico zavarovani tirjatvi proti Janezu B. iz rzsodbe c. kr. za m. del. okrajnega sodišča v R. z dne 26. februarija 1891, št. 3178 v znesku 135 gld. 50 kr. s pr. neveljavna, in dovoliti, da se uporabijo z razdelilnim odlokom z dne 9. decembra 1891, št. 10.319 v dopolnitev njene tirjatve v znesku 600 gld. določeni ostanki skupil za omenjena posestva v zneskih 39 gld. 45 kr., 59 gld. 80 kr. in 9 gld. 90 kr., obresti tirjatve Neže B. rojene S. proti Antonu B. iz ženitne pogodbe z dne 31. januarija 1861 na doti v znesku 100 gld. in na zaženilu v znesku 200 gld. od dne 12. avgusta 1891 do dne razrušenja njenega zakona z Antonom B. znesek 80 gld., ako bi se le-ta od tirjatve V. A. iz dolžnega pisma z dne 21. februarija 1888 po izvršencu nepriznani znesek dokazal neugotovljenim, slednjič znesek 100 gld., kateri se je pridržal za zaženilo Neže B. rojene S. ako bi umrla pred možem svojim, Antonom B., in 6% obresti od vseh teh glavnih od 12. avgusta 1891 dalje, v plačilo tožiteljeve tirjatve v znesku 135 gld. 50 kr. s pr. v ugotovljenem znesku 156 gld. 70 $\frac{1}{2}$ kr. s 6% obrestmi od 11. avgusta 1891 dalje do zneska tožiteljeve tirjatve pred plačilom tirjatve toženke na doti in na zaženilu v skupnem znesku 600 gld.

Prva instanca ugodila je z rzsodbo z dne 13. junija 1892 št. 5407 tožbenemu zahtevku popolnoma.

Na apelacijo toženke je višje sodišče z rzsodbo z dne 9. novembra 1892, št. 7341 predrugačilo prvo rzsodbo tako, da je odbilo tožbeni zahtevek glede dote v znesku 300 gld. in prisodilo tožitelju le polovico troškov.

Razlogi.

Dota in zaženilo toženke v skupnem znesku 600 gld. zavarovala sta se glasom izpiska iz zemljiških knjig posestev vl. št. 223. 11. in 544. kat. občine V. T. sub pr. 4. decembra 1890, št. 11716.

Izpodbijalna pravica tožiteljeva glede tega zavarovanja ugasnila je, v kolikor gre za § 30. zakona z dne 16. marca 1884, št. 36. drž. zak. dne 4. decembra 1891, toraj davno pred vložitvijo tožbe de pr. 19. januarija 1892, št. 536. Tožitelj sklicuje se sicer, da se je obrok podaljšal v smislu §-a 33. leg. cit. s tem, da je svojo namero izpodbijati zavarovanje izrekel v vlogi z dne 15. septembra 1891, št. 7907, katera se je prebrala toženki dne 26. septembra 1891. l. Akoravno se ne ozira na to, da omenjena vloga ni šla proti toženki, nego proti Janezu B., da se o njej ni obvestila toženka in da v njej tožitelj napram toženki ne izjavlja, da hoče izpodbijati zavarovanje tožbenim potom, ter tudi ne zahteva, da se o njej obvesti toženka, in če bi se tudi smatrala okoliščina, da je sodnik slučajno doslovno prebral toženki to ulogo pri napovedanji tirjatev, dostavljenjem v smislu §-a 33. izp. z., ne more se vendar govoriti iz drugih razlogov o podaljšanju obroka za izpodbijanje prepirnega zavarovanja. V smislu §-a 33. izpod. z. ima taka izjava le dotlej veljavo, dokler ni upnikova tirjatev, v čegar korist se hoče izpodbijati, izvršilna ali dokler se ne pokaže, da izvršilo na dolžnikovo imetje ni doneslo ali ne donese popolnega poplačila onemu, ki hoče izpodbijati. Prva določba utemeljuje se z namenom zakonodajalčevim, da zapreči, da ne bi potekel po ovirah in zvijačah, katere bi napravljali dolžnik svojemu upniku pri ugotovljeni tirjatve, obrok za izpodbijanje brez njegove krivde. V tem slučaju je upnik upravičen podaljšati obrok za izpodbijanje z obveščanjem o svojem namenu, da hoče izpodbijati pravno opravilo svojega dolžnika na korist svoje sicer že obstoječe, toda še ne ugotovljene tirjatve. Toda v prepirni zadevi ni nobenega omenjenih dveh slučajev. — Tožiteljeva tirjatev ugotovila se je z rzsodbo c. kr. za m. d. okrajnega sodišča v R. z dne 26. februarja 1891, št. 3178, katera je bila vsaj uže dne 11. maja 1891 izvršilna, kajti tega dne je zadobil tožitelj glasom zemljeknjižnega izpiska izvršilno nadzastavno pravico na tirjatev toženke na doti in na zaženilu v skupnem znesku 600 gld. Od 11. maja 1891 do 4. decembra 1891, s katerim dnem je po §-u 30. izpod. z. potekel obrok za izpodbijanje, imel je tožitelj dovolj časa, da bi vložil izpodbijalno tožbo. Ne nahaja se pa v prepirni zadevi tudi ne drugi pogoj §-a 33. izpod. z., kajti tožitelj odločno pove v svojej vlogi de pr. 15. septembra 1891, št. 7907, da Janez B. nima družega premoženja, kakor zavarovano tirjatev iz rzsodbe z dne 21. marca

1890 št. 2891 v znesku 1173 gld. 66 kr. s. pr. in da bi moral popolnoma ali vsaj deloma izgubiti svojo tirjatev, če ostane veljavno zavarovanje toženke napram njemu. Izvršilna prodaja vršila se je uže dne 12. avgusta 1890. l. Za časa, ko je napravil tožitelj svojo vlogo de pr. 15. septembra 1891, št. 7907, kateri hoče sedaj dati pomen izjave v smislu §-a 33. izpod. z., katero je pa vložil brez namena, da bi se o njej obvestila toženka, bila je njegova tirjatev uže izvršljiva in ni bilo več dvomiti, da z izvršilom na imetje dolžnika Janeza B. ne bode dosegel popolnega plačila. Podaljšanja obroka pa tudi ni potreboval, kajti od 12. avgusta 1891, ko se je vršila dražba, in še celo 15. septembra 1891, ko je prijavil svojo tirjatev, imel je do 12. decembra 1891 dovolj časa, da bi vložil izpodbijalno tožbo, ter ne more navesti okolščine, katera bi ga v tem ovirala. Na ugasnitev izpodbijalne pravice ozirati mora se pa uradoma, kajti zakon poznejše izpodbijanje izključuje. Tožbeni zahtevek moral se je torej odbiti in predrugačiti prva rzsodba, toda le glede zavarovanja dote, ker le radi nje velja določba §-a 30. št. 2. izpod. z. in ne ona §-a 29. ibid. Z ženitno pogodbo z dne 7. novembra 1890 pripoznal je namreč Janez B., da se mu je res izplačala dota v znesku 300 gld. V kolikor je nameravala toženka doseči zavarovanje za obstoječo tirjatev, ne more se jej očitati frauduloznega dejanja in torej tudi ne uporabiti §-a 29. izpod. z. Tožitelj ugovarja sicer, da se dota ni odštela, in pravi, da je ženitna pogodba le navidezna pogodba, vendar bi moral tudi dokazati svoj ugovor, česar pa ni storil. Drugače pa je z zaženilom v znesku 300 gld., katero je Janez B. toženki obljubil še le z ženitno pogodbo, in sicer je to storil očividno z namenom, da onemogoči tožitelju doseči plačilo tirjatve ali popolnoma, ali vsaj deloma. To razvidi se že iz tega, da je sklenil ženitno pogodbo kmalo potem, ko je tožitelj tirjal od njega plačilo tirjatve, da pa ne ve navesti verojetnega razloga za to. Tudi toženka vedela je za namen svojega moža, kar se sme sklepati iz njenega razmerja, kot žene tedanjega toženca, poleg tega pa tudi, ker je toženka, kakor prizna njen mož, bila takrat navzoča, ko ga je tožitelj tirjal za plačilo. Priča A. P. potrdila je tudi, da sta prišla toženka in njen mož koncem meseca oktobra 1890, torej malo časa, predno se je sklenila ženitna pogodba z dne 7. novembra 1890, k tožitelju in ga prosila, naj jima odpusti nekaj svoje tirjatve, na kar je tožitelj odgovoril, da hoče še počakati, če prevzame to-

ženka poroštvo za dolg svojega moža, česar pa ni hotela storiti. Glede zaženila morala se je torej rzsodba prve instance na podlagi §-a 29. izpod. z. potrditi, akoravno se tožitelj ni skliceval v svoji tožbi na to postavno določbo, ker mora sodnik uradoma podrediti pravdni slučaj zakonskim določbam in le razmotrivati, je-li se nahaja postavni razlog izpodbijanja. Predmet izpodbijanja je pa samo varovanje, katero se je pridobilo za zaženilo, kajti obljuba zaženila sama ne dotika se nikakor tožiteljeve pravice. — Izrek o troških utemeljujejo določbe §-ov 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.

Na tožiteljevo revizijo je najvišje sodišče z rzsodbo z dne 11. januarija 1893, št. 15130 ex 1892 potrdilo rzsodbo nad-sodišča iz njenih bistveno pravih in zakonu primernih razlogov ter pristavilo:

Tožitelj sklicuje se v revizijskih pritožbah na § 29. izpod. z., kar je pa nedopustna novotarija in se torej na njo ne sme ozirati po §-ih 257. in 260. obč. sod. r. in to tem manj, ker se ne sme sklepati iz določbe §-a 48. izpod. z. o dokazovanji, da sodnika pri razsojevanji izpodbijalnih pravn ne vežejo druge določbe občnega sodnega reda, kajti ravno nasprotno sklepati se mora iz določil §-a 47. leg. cit., kateri uravnjuje način postopanja in določno za-znamuje one zakonske določbe, katere ne veljajo; ker določilo §-a 34. leg. cit., po katerem se sme izvrševati izpodbijalno pravico v postopanju radi razdelitve skupila za po izvršilu prodano imetje tudi v slučajih, da tirjatev upnika, kateri izpodbija, še ni izvršilna, nikakor ne oprosti dokaza, da dolžnik plačati ne more, kar je po §-u 32. ibid. drugi pogoj izpodbijanja, razun tega more se pa tudi o tem postopanju izpodbijalna zahteva prijaviti le z uplivom, kateri določuje § 33. leg. cit.

b) Lastnino nepremičnine ne pridobi se z samo dejansko izročitvijo (§ 943. obč. dr. zak. in § 1. lit d zakona z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak.).

Okrajno sodišče v C. je v pravdi Vincenca P. proti Heleni O. zaradi pripoznanja lastninske pravice gledé parcele št. 89/14 kat. obč. P. s pr. z rzsodbo z dne 23. julija 1892, št. 11919 ugo-dilo tožbenemu zahtevku, a le tedaj, ako tožitelj priseže, da kolikor

ve in se spominja, ni res, da bi bila Neža O. takrat, ko se je razdelil vaški svet občine P., podarila prepirno parcelo Heleni in Juriju O. z besedami: »to zemljišče dam pa vama za selo; podarim vama to zemljo.«

Ako tožitelj tega ne priseže, zavrne se tožbena zahteva.

Razlogi.

Tožitelj zahteva kot lastnik posestva vl. št. 131. kat. obč. P. od Helene O., naj prizna, da je parcela št. 89/14 iste kat. obč. njegova lastnina. Pri tem opira se na zemljiško knjigo, v kateri je parcela št. 89/14 pripisana njegovemu posestvu.

Toženka priznava, da je tožitelj lastnik zemljišča vl. št. 131. kat. obč. P. in da je temu zemljišču pripisana parcela 89/14, ugovarja pa, da je Neža O. takrat, ko se je vaški svet občine P. razdelil, to parcelo podarila njej in njenemu možu Juriju O. z besedami: »To zemljišče dam pa vama za selo; podarim vama to zemljo«, Nasprotno pa trdi tožitelj, da je prevzel posestvo v dobri veri, zanašajoč se na zemljiško knjigo, in da bi se moralo z ozirom na §-a 431. in 943. obč. drž. zak. o ugovarjani izročitvi Heleni O. in Juriju O. napraviti darilno pismo.

Tožiteljeve trditve pa niso opravičene. Z ozirom na določilo §-a 547. obč. drž. zak. namreč se tožitelj kot dedič pokojne Neže O. ne more sklicevati na dobro vero in na to, da se je zanašal na zemljiško knjigo. Tudi na določila §-ov 431. in 943. obč. drž. zak. se tožitelj ne more opirati. Ako je Neža O. res podarila prepirni svet Heleni O., ne more njen dedič daritve preklicati. Po pričah je dokazano, da sta obdelovala in uživala Helena O. in njen mož prepirni svet, odkar je vaški svet razdeljen. Da bi pa bila Neža O. ta svet podarila Heleni O. in Juriju O., se na podlagi izpovedeb prič ne more smatrati dokazanim, da si so priče D., Č., J., V. in K. potrdile, da jim je pravila Neža O., da je ta svet podarila Juriju O., kajti ta izjava ni izvensodno priznanje v smislu §-a 110. o. s. r. Toženka mora toraj po prisegi dokazati, da se je prepirni svet bil podaril njej in njenemu možu. Tožitelj sicer povdarja, da ta prisega ni dopustna. Temu se pa ne more pritrčiti. (§ 207. ob. sod. reda.) Ker tožitelj prisege ni vrnil, mora se v smislu §-a 36. dv. d. z dne 24. oktobra 1845. l. št. 906 z. j. z. razsoditi na glavno tožiteljevo

prisego. Ako pa tožitelj te prisege ne bi storil, zavrne se tožbena zahteva.

Na tožiteljevo apelacijo ugodilo je nadsodišče v G. z razsodbo z dne 15. septembra 1892, št. 7821 tožbenemu zahtevku nepogojno.

Razlogi.

Nedvojbeno je dokazano, da je tožitelj lastnik posestva vl. št. 131. kat. obč. P. in da je parcela št. 89/14 sestavina tega posestva. Toženka le ugovarja, da jej je podarila lastnino te parcele Neža O., pravna prednica tožiteljeva. Na ta ugovor ozirati se pa ni moči ter se tudi ne more dopustiti dokaz o njem. Kakor toženka pravi, bila je dotična darilna pogodba le ustna, niti notarski zapis, niti kaka druga pismena listina se ni napravila o njej. — Darilna pogodba, ki ni napravljena v obliki, kakor jo zahteva zakon z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak. je pa po §-u 943. obč. drž. zak. in po navedenem zakonu veljavna samo tedaj, ako se je takoj izvršila z dejanjsko izročitvijo. Po §-ih 321. in 431. obč. drž. zak. pa se zamore izročiti nepremičnina le na ta način, da se vpiše v javno knjigo opravilo, s katerim se je pridobila.

Obdarovancu bi se bila morala izročiti vsaj listina, na podlagi katere je vknjižba mogoča, ako se naj smatra, da je izvršena dejanjska izročitev v smislu § 943. obč. drž. zak. in zakona z dne 25. julija 1871, št. 76 drž. zak. Samo fizična izročitev že radi tega ne more zadostovati, ker se s tem niti namen ne izreče dovolj očitno, da se hoče podariti in prenesti lastnino.

Dognano toraj ni samo, da je nastala tožiteljeva lastninska pravica gledé omenjene parcele pravoveljavno, temveč tudi, da še obstoji. Po lastnem priznanji toženke je tudi dokazano, da ima prepirno parcelo v svoji oblasti.

Dokazalo se je torej, kar mora tožitelj dokazati po §-u 369. obč. drž. zak. Radi tega moralo se je nepogojno ugoditi tožbenemu zahtevku.

Z rozsodbo z dne 28. novembra 1892, št. 12537 je najvišje sodišče zavrnilo revizijsko pritožbo in potrdilo rozsodbo druge instance sklicevaje se na razloge nadsodišča s posebnim povdarkom, da toženka ni pridobila lastninske pravice s tem, da je prevzela dejansko posest.

Dr. J. Hrašovec.

c) **Kedaj se more tirjati povračilo troškov v restitucijskem postopanju? (Pat. z dne 1. julija 1790, št. 31 z. j. z.)**

Na menične tožbe A-jeve proti zapuščini B-jevej na roke skrbnika za čin dra. C-ja radi 3000 gld., 3000 gld. in 1000 gld. s pr. naložilo je c. kr. okrožno sodišče v Celji toženej zapuščini s plačilnimi povelji z dne 19. svečana 1892, da plača vtožene svote. Na podlagi plačilnih povelj pričelo se je izvršilno postopanje. Dediči B-jevi so takoj potem, ko so izvedeli za plačilna povelja, katera so postala uže pravomočna, uložili tri ničnostne rekorze ter istočasno tri restitucijske tožbe.

Razprava o dveh restitucijskih tožbah ustavila se je uže pri prvem naroku; glede tretje tožbe pa se je postopanje nadaljevalo vzlic ničnostnega priziva.

Reševaje ničnostne rekorze razveljavilo je višje sodišče v Gradci plačilna povelja ter tudi ž njimi združeno naredbo, s katero se je postavil skrbnik za čin in sicer radi tega, ker so se proglasili dediči uže decembra meseca 1891, ter uvaževaje, da je tožitelj, ki biva v kraji, kjer je sedež zapuščinske oblasti, ter bi torej lahko poizvedel o tej proglasitvi, trdil v tožbah, vloženih dne 19. svečana 1892. l., da se še ni nihče proglasil dedičem v zapuščinskej zadevi pokojnega B-ja; — ter je tako dosegel po neresničnej trditvi, da se je imenoval toženej zapuščini skrbnik za čin.

Z ozirom na to odločbo, katero je najvišje sodišče potrdilo, izjavili so dediči pri obravnavi, katera se je nadaljevala o restitucijskej tožbi, da odstopijo od nje, če se jim povrnejo troški. A prosil pa je, naj se njemu prisodijo troški.

Navedeno sodišče prve instance vzelo je z odlokom z dne 19. avgusta 1892, št. 3626 odstop od restitucijske tožbe na znanje, odbilo pa zahtevo dedičev, naj se jim prisodijo troški ter jih obso-dilo, da morajo plačati nasprotniku njegove troške. To pa iz sle-dečih razlogov:

Po patentu z dne 1. julija 1790, št. 31 z. j. z. mora povrniti stranka, ki prosi za restitucijo, na vsak način nasprotniku troške. Da so se po višjih instancah razveljavila menična plačilna povelja, proti katerim se niso o pravem času vložili ugovori, ne more imeti nobenega vpliva, kjer gre le za troške restitucijskega postopanja.

Na priziv dedičev potrdilo je graško višje sodišče z odločbo z dne 5. oktobra 1892, št. 9294 ta odlok.

Najvišje sodišče je pa ugodilo izvanrednemu prizivu dedičev z odločbo z dne 16. nov. 1892, št. 13343 ter razsodilo, da mora A sam trpeti svoje troške uvaževaje, da se razume ob sebi, da se more uporabljati patent z dne 1. julija 1790. l., št. 31. z. j. z. samo takrat, če se je izdal »rite« odlok, proti kateremu se prosi za »restitutio ob terminum elapsum«; — da so se pa v predležem slučaju razveljavila plačilna povelja z dne 19. februarja 1892. leta kot nična; — da zaradi tega proti prošnji, katero so dediči vložili previdoma, naj se jim dovoli restitucija za rok, da vložijo ugovore proti plačilnim poveljem, upor tožnika A sploh ni bil potreben, iz česar sledi, da se mu po §-u 24. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69. drž. zak. ne more pripoznati pravica, tirjati povračilo pravnih troškov.

Dr. G.

d) Ali zadene dolžnost povrnitve sodnih troškov zakonitega zastopnika, ali onega, v čegar imenu je tožil?

I.

Anton M. vložil je proti Janezu N. tožbo, v kateri navaja, da je dal svojega sina Antona tožencu, da ga izučí v kupčiji, da pa toženec vajenca uporablja za raznašanje blaga, mesto da bi ga učil kupčijstva; zahteva, naj se razsodi, da je toženec dolžan plačati ml. Antonu M, za raznašanje blaga mezdo 83 gld.

C. k. okrajno sodišče v K. zavrglo je z razsodbo z dne 20. septembra 1891, št. 5913, tožbeno zahtevo in obsodilo tožitelja, da povrne tožencu troške v znesku 105 gld.

Proti tej razsodbi, katera nima glede troškov nikakih natančnejših razlogov, apeloval je Anton M.

C. k. višje sodišče zavrglo je pa z razsodbo z dne 25. novembra 1891, št. 26942. apelacijo in sicer glede troškov iz sledečih

razlogov:

Niti glede izreka o troških nima tožitelj razloga pritoževati se, kajti tožbo vložil je Anton M. star. in ni dvoma, da je le Anton M. star. dolžan, da plača prisojene troške. Le on vložil

je tožbo, — čeprav kot zastopnik svojega sina, — le proti njemu ima tedaj toženec pravico, da izterja zagovorne troške.

Revizijsko pritožbo zavrglo je c. k. najvišje sodišče z razsodbo z dne 5. februarja 1892, št. 921.

Razlogi.

Razsodba c. k. višjega sodišča ne premenjuje razsodbe prvega sodnika, smatrati je tedaj revizijsko pritožbo kot izvanredno, le-ta je pa v smislu §-a 51. sum. pat. nedopustna.

II.

Na podlagi te razsodbe prosil je Janez N. v iztirjanje pripoznanih troškov za izvršilo proti Antonu M. star. Tej prošnji je c. k. okrajno sodišče v K. ugodilo.

Vsled priziva Antona M, razveljavilo je pa c. k. višje sodišče z odločbo z dne 3. maja 1892, št. 10547 odlok prvega sodnika iz naslednjih

razlogov:

Iz tožnih spisov razvidi se, da ni tožil Anton M. v lastnem imenu, ampak kot oče in postavni zastopnik ml. sina Antona M. Tožitelj bil je tedaj Anton M. mlajši, ako je podlegel s tožbo in ako je bil obsojen, da plača pravdne troške, zadene ta dolžnost njega, ne pa njegovega očeta, ki je bil v pravdi zgolj njegov zastopnik.

Odlok c. k. okrajnega sodišča, dovoljujoč izvršilo, je tedaj nepravilen in protizakonit.

Revizijski pritožbi Janeza N. ni ugodilo c. k. najvišje sodišče z odločbo z dne 22. junija 1892, št. 7377. iz le-teh

razlogov:

Razlogi odločbe c. k. višjega sodišča so pravilni. Anton M. star. bil je zgolj zastopnik ml. svojega sina, kateremu ne pristojta pravica, da bi pravdal samosvoj; zato zadenejo pa pravice, kakor dolžnosti, izhajajoče iz razsodbe, jedino le ml. Antona M. Ni torej moči na podlagi razsodbe dovoliti eksekucijo proti Antonu M. star., ki se je pravdal z nadvarstvenim privoljenjem v imenu ml. sina.

Dr. V. F.

Kazensko pravo.

a) V čem razlikuje se hudodelstvo goljufije v smislu § 199. lit. d) kaz. z. od prestopka v smislu § 320. lit. f) kaz. z.?

C. kr. okrožno sodišče v B. obsodilo je A. v smislu obtožbe krivim hudodelstva goljufije, označenega v §-ih 197. in 199. lit. d) k. z., storjenega s tem, da je v živinskem potnem listu, ki ga je izdal dne 23. sušca 1892 občinski urad v N., torej v javnem pismu izstrugal izviren datum in samovlastno vpisal kriv datum — namreč 5. dan malega travna 1892. — v hudobnem namenu, da onemogoči izvrševanje zakonitih naredeb zoper živalske kužne bolezni.

C. kr. kasacijsko sodišče ugodilo je z razsodbo z dne 15. oktobra 1892, št. 8773 obtoženčevi pritožbi ničnosti, uničilo navedeno razsodbo glede krivde in kazni in obsodilo, izločivši hudobni namen, kojega je okrožno sodišče smatralo dokazanim, obtoženca krivim le prestopka zoper javne naprave in naredbе, označenega v §-u 320. lit. f) kaz. zak. iz naslednjih razlogov:

Pritožitelj pritožuje se proti razsodbi opiraje se na določbo §-a 281., št. 10 kaz. z., ker nima dejanje obtoženčevo — kakor to razsodba navaja — znakov hudodelstva goljufije v smislu §-ov 197. in 199. lit. d) kaz. z., ampak le onih prestopka v smislu §-a 320. lit. f) kaz. z.

Pritožba je opravičena, kajti v nasprotju z §-om 320. lit. f) k. z. zahteva se za zločin, kakor je označen v §-u 199. lit. d) kaz. z., hudobni namen, ki ni dognan po poškodbi nadzorovalne pravice državi sploh pristoječe, ampak vselej po poškodbi smotra samega, koji namerava državno nadzorstvo.

To pa ni bilo v predležečem slučaju, kajti živina, katero je gnal obtoženec na somenj, bila je v istini preskrbljena s potnim listom, in ni bila — kakor se je dokazalo — niti bolna, niti privedena iz pokrajine, okužene po bolezni; v potnem listu pre naredil je obtoženec datum k večjemu zategadelj, da si prihrani zopetni pot k županstvu v N. Ni bilo tedaj nameravano, da se prižene nezdrava živina ali živina, prignana iz sumnega kraja.

V takih okolnostih pa ni govora o kakem poškodovanji smotra nadzorovalne pravice državine, in moralo se je, ker se je

sodilo po krivem razlaganji zakona kaznjivo dejanje po kazenskem zakonu, kateri se nanj uporabljati ne more, ker je tedaj razsodba v smislu št. 10. §-a 281. k. r. nična, ugoditi pritožbi, in v smislu §-a 288. št. 3. k. r. takoj razsoditi o stvari, kakor je bilo navedeno.¹⁾

¹⁾ Podobno razsodilo je c. kr. najvišje sodišče dne 10. julija 1875, št. 5027 in dne 25. junija 1881, št. 2937.

Iz upravne prakse.

V §-u 42. ces. pat. z dne 5. julija 1853, št. 103 drž. zak. določena pristojbinska prostost za postopanje pri odvezi in uravnavi služnostij ne velja za sodno postopanje, katero je uvedel deželni zakon kranjski z dne 8. januarja 1889, št. 7 dež. zak.

Razsodba upravnega sodišča z dne 14. maja 1892, št. 1593.

Razlogi.

Pritoževalec vložil je pri c. kr. deželnem sodišči v Lj. dve tožbi, z zahtevkom, da mora več prebivalcev občine T. pripoznati, da nimajo pravice služnosti pešpota in kolovoza, oziroma gonje po gozdnih parcelah št. 2785. oziroma 2790. kat. obč. T., kateri sta del pritoževalčevega posestva vlož. št. X. dež. knjige kranjske. Tekom pravde tožitelj ni kolekoval dveh razpravnih zapisnikov ter tudi ne apelacijske pritožbe. Radi tega odmerili sta se pristojbina in kazen. Z izpodbijano odločbo ukazalo se je pa pritoževalcu, da mora plačati znižano pristojbino in kazen.

Razsodba c. kr. upravnega sodišča opira se na sledeče razloge: Cesarski patent z dne 5. julija 1853, drž. zak. št. 130. — glede določeb o uravnavi in odvezi pravic do lesa, paše in gozdnih pridelkov, potem pravic, ki izvirajo iz nekaterih služnostij, iz skupne posesti in užitka, določuje v III. oddelku med izvršitvenimi določbami v §-u 42., da so vse listine, spisi, obravnave in upiski v javne knjige prosti kolkov in poštni pristojbine. Ta cesarski patent predrugačil se je za vojvodino Kranjsko z deželnim zakonom z dne 8. januarja 1889, dež. zak. št. 7. na ta način, da ne razsojujejo od-

slej sporov niti o vprašanji, jeli obstoje ali ne obstoje v §-u 1. patenta zaznamovane pravice, katere se do sedaj še niso naznanile, niti o vprašanjih, omenjenih v §-u 7. navedenega patenta od *lit. a)* do incl. *lit. f)*, v §-u 34. loc. cit. pozvane odvezne komisije, temveč redna sodišča v sumarnem postopanju.

Vprašanje je: razteza se-li v §-u 42. ces. patenta z dne 5tega julija 1853, št. 130. drž. zak. določena pristojbinska prostost tudi na postopanje, katero se mora vršiti po deželnem zakonu z dne 8. januarija 1889, dež. zak. št. 7.?

Uže iz tega, da se nahaja omenjeni § 42. v poglavji, katero govori o posebnem postopanju, ki se mora vršiti po cesarskem patentu z dne 5. julija 1853. l., se da posneti, da velja oprostitev, plačevanja pristojbin le za obravnave, za katere veljajo povsem določbe napominanega posebnega postopanja za uravnavo in odvezo zemljiških bremen. Smoter omenjenega patenta zahteval je, da se je razsojevalo v po njem uvedenem posebnem postopanju tudi o zasebno pravnih prvotnih vprašanjih. Torej se ne more besedilo §-a 42., posebno če se upoštevajo ostala določila tega zakona, razumeti drugače, nego da je razprava, pred odveznimi oblastvi, prosta pristojbin, tudi takrat če se razsoja v njej o rečenih zasebnopravnih prvotnih vprašanjih. — Ker se je pa po navedenem dež. zakonu razsojevanje o teh prašanjih vzelo delokrogu odveznih komisij ter zopet izročilo rednim sodiščem, se z ozirom na navedene okolnosti ne more raztegniti v §-u 42. določena pristojbinska prostost, katera je združena edino le z odveznim in uravnavnim opraviлом, na listine, spise in obravnave, ki se vrše glede teh vprašanj sedaj pred rednim sodiščem. § 10. dež. zakona z dne 8. januarija 1889. l. sicer ni izrecno predrugalil ali razveljavil §-a 42. ces. patenta z dne 5. julija 1853. l., iz tega se pa nikakor sklepati ne sme, da se more uporabljati ta zakonska določba o pristojbinski prostosti tudi na postopanje pred sodiščem, kakor je je uvedel § 2. omenjenega dež. zakona, ker se ne more rešiti po deželnih zakonih vprašanje, kedaj in v kateri meri se ustanovi izjema glede občnih predpisov pristojbinskih zakonov. — Pravilo §-a 10. dež. zakona, da ostanejo v veljavi nespremenjene določbe patenta z dne 5. julija 1853. l., ne sega tako daleč, da bi tudi v po njem uvedenem sodnem postopanju bili vsi spisi itd. koleka prosti v smislu §-a 42. večkrat navedenega patenta. To pa tem

manj, ker se bi sicer razširila pristojbinska prostost. Vsled naredbe z dne 3. sept. 1855. l., št. 161. drž. zak. se ne sme pričeti pravde samo o tistih pravicah, ki se morajo uravnati ali odvezati uradnim potom in o vprašanih, ki so navedena v §-u 7. patenta. Ni pa dvomiti, da je dovoljeno vložiti tožbo pri sodišči radi pravic, ki se odvežejo ali uravnajo samo na zahtevo, dokler se ni odredila o tem obravnava po deželni komisiji (§ 1. navedene naredbe), kakor tudi radi pravnih sporov, naštetih v točki 3., odst. 2. omenjene naredbe. V takih pravnih sporih se pa mora kolekovati vse vloge, zapisnike itd. ter plačati običajne pristojbine. Tem bolj velja to v zadevah, ki so se izročile po §-u 2. dež. zakona z dne 8. januarja 1889, št. 7. dež. zak. sodiščem v razsojo, ker se to razsojevanje razteza sedaj brez vsake izjeme tudi na zgoraj navedene pravice in se ne vrši več odveza in uravnava služnostij uradoma (§ 4. l. c.) temveč samo vsled prošnje opravičenca ali pa obvezanca, če niso prepirne ali če so že sodnim potom dognane. Torej se ne more vedeti, se-li namerava služnosti odvezati ali uravnati, ali ne.

Uvaževaje vse te okoliščine, morala se je zavrniti pritožba kot neopravičena.

Dr. S.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnikičkoga društva u Zagrebu prinaša v 1. br. za mesec januar 1893. l. sledeče razprave: O družtvih za podupiranje odpuštenih kaznenika, napisal Otto Spitzer, kr. drž. nadodvjetnik. — Medjunarodna kriminalistička udruga, napisal dr. Josip Šilović. — Firma udruge akcijske, piše dr. Fran Vrbanić. — V 2. br. za mesec februarja nahajata se pa razpravi: Tužbe iz obogačenja po §-u 90. mjenbenoga zakona, napisal dr. A. Salaj. — Kako se ima razumjeti ustmena žalba ništovna u postupku radi smetanja posjeda po §-u 64. zakona od 8. svibnja 1890. napisal Stevan Popović. — S prvo letošnjo številko pričel je izhajati 19. letnik izvrstno urejevanega lista.

Pravnik, list za pravne u brjavne nauke ima v 12. zvezku za mesec december 1892. l. naslednjo vsebino: O gradjanskem položaju stranaca u Italiji, od dra. Vladimira Papafave. — Zadatak narodne ekonomije, od Raše Miloševića. — Naša porota, od M. P. Jovanovića. — Da li je za sudjenje krivica, po zakonu o šumama, nadležan apelacioni sud, od Sm. Maksimovića. — Treći kongres za kriminalne antropologiju, od

dra. Milana V. Vasića. — Iz sudnice. — Književni pregled. — Glasnik. — Ponoć. VIII. — Z novim letom pridobilo si je „Srbsko pravniško društvo“ lastništvo tega lista ter ga bosta imenom društvenega odbora urejevala gg. Jovan Aćinović in dr. Mil. R. Vesnić.

Юридически прегледъ imenuje se pravniški list, kateri je pričel z novim letom izhajati v Plovdivu. Urednika sta mu gg. St. S. Robčev in M. I. Madžarof. Imenovani list izhaja po dvakrat na mesec ter ima vsaka številka po tri tiskane pole. Naročnina mu je 12 levov na leto. Kakor je znano našim čitateljem, izhaja v Sofiji že četrto leto pravniški list *Юридическо списание* po enkrat na mesec na dveh tiskanih polah, kateremu so uredniki gg.: P. I. Dančov, Gj. Zgurev in A. Kabdeškov.

Prava djece s osobitim obzirom na brak, obitelj i nasljedstvo. Po izvorih i inih mnogorojnih pomagalih napisao Vilim Graber, vječnički tajnik banskoga stola u Zagrebu. — Nakladom i troškom pisca. — U Zagrebu. — Tiskarski zavod C. Albrechta. 1893. XXXII. — 828 str. Cena 8 gld.

Lehrbuch des österr. Civilprocessrechtes — unter steter Berücksichtigung der Rechtsprechung des oberst. Gerichtshofes als Handbuch für die Praxis bearbeitet von Prof. Dr. R. Freih. von Canstein. I. knj. Berlin. 1892. Karol Heymann II. predrugačeni natis XXII. 616 str. Cena 7 gld. 20 kr.

Das Civilprocessrecht unter besonderer Berücksichtigung der Rechtsprechung des oberst. Gerichtshofes, — für das Universitätsstudium systematisch dargestellt von Prof. Dr. R. Freih. von Canstein. I. knj. Berlin. 1892. Karol Heymann. II. pomnoženi natis XVI. — 418 str. Cena 4 gld. 80 kr.

Manzove izdaje avstr. zakonov VI. zvezek. I. del: Die Gesetze und Verordnungen über die Civilgerichts-Verfassung, Konkurs- und Advokatenordnung. — II. del: Allgem. Gerichts-Ordnung etc. XIII. pomnoženi natis preskrbel prof. dr. Franjo Klein min. tajnik v pravosodnem ministerstvu. Na Dunaji. 1893. — 8°. XX. — 620 str. ozir. XVII. — 678 str. Cena vsakega dela vezano 2 gld. 80 kr.

Die grundbücherlichen Eintragungen. Dargestellt für den praktischen Gebrauch von L. S. R. Dr. Heindr. Bartsch. — Na Dunaji. 1893. Konegen. 301 str.

Handbuch über das Grundbuchswesen nach dem Stande der neuesten Gesetze — III. pomnoženi in poboljšani natis z mnogobrojnimi vzorci in katasterskim narisom. Na Dunaji. Manz. 1892. — 8°. XVI. — 1016 str.

Bona fides in Civilprocess. Von Dr. Josef Trutter. — Monakovo. — Oldenbourg. 1892

Das Heeres-Strafrecht. I. Allg. Theil. D. Ernst Franz Weisl. Na Dunaji. I. L. Pollak. 1892.

Code général des biens pour la Principauté de Monténégro de 1888 traduit par Rodolphe Daresté et Albert Rivière. Paris. Imprimerie National 1892. Izdalo „Comité de législation étrangère“. V poglavju „bibliographie“ je tudi navedena razprava gosp. dra. Majarona „Opšti imovinski zakonik za knjaževinu Crnu Goru“. (Glej „Sl. Pravniki“ 1889. I. str. 175 in 207 i. n.)

Deželni zakonik za vojvodino Kranjsko. Leto 1892. — I. kos. Izdan in razposlan 15. februarja 1892. I. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 4. februarja 1892. I. št. 1503, o dnevih in krajih glavnega nabora vojaščini podvrženih na Kranjskem za leto 1892. — II kos. Izdan in razposlan 29. februarja 1892. I. Zakon z dne 12. februarja 1892. I., s katerim se premene meje občine Spodnja Šiška v političnem okraji ljubljanske okolice in mesta ljubljanskega. — III. kos. Izdan in razposlan 14. maja 1892. I. 3. Razglas kranjskega deželnega odbora z dne 2. maja 1892. I., št. 3433, gledé uvrstitve v cestnem skladovnem okraji Vrhniskem ležeče ceste, katera se pri Goričici odcepi od okrajne ceste Vrhnika-Borovnica-Podpeč in ki se s to cesto zopet združi ob vznožji Žalostne gore, med okrajne ceste. — IV. kos. Izdan in razposlan 4. julija 1892. I. 4. Razglas kranjskega deželnega odbora z dne 22. junija 1892. I., št. 4655, glede uvrstitve iz Sneberja na Zalog držeče ceste med okrajne ceste. 5. Razglas kranjskega deželnega odbora z dne 22. junija 1892. leta, št. 3974, glede uvrstitve skozi Vrhniko vodeče občinske ceste na progi od tako imenovanega Franc-Jožefovega mosta do njene združitve z državno cesto v Hribu. — V. kos. Izdan in razposlan 16. julija 1892. I. 6. Razglasilo c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko z dne 11. julija 1892. I., št. 1894/pr., o pobiranju deželne priklate za normalno-šolski zaklad za leto 1892. — VI. kos. Izdan in razposlan 13. avgusta 1892. I. 7. Zakon z dne 8. julija 1892. I., o uravnavanju potoka Mirne. 8. Ukaz c. kr. finančnega ravnateljstva za Kranjsko z dne 15. julija 1892. I., št. 9823, o olajšavah glede prošenj za začasno oprostitev od davka pri novih stavbah, prizidavah in prezidavah na podstavi zakona z dne 25. marcija 1880. I., drž. zak. št. 39. — VII. kos. Izdan in razposlan 24. avgusta 1892. I. 9. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 28. julija 1892. I., št. 8776, s katerim se z nova razglašča poučilo o koleri objavljeno dne 13. avgusta 1886. leta, št. 2383/pr., dež. zak. št. 18.)

(Dalje prih.)

Razne vesti.

V Ljubljani 15. marcija 1893.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Zadnja glavna skupščina je bila naročila društvenemu odboru, naj primernim pôtom izrazi zahvalo društva „Pravnika“ nj. ekscelenci, pravosodnemu ministru grofu Schönbornu za to, da je bil na prošnjo društva dovolil g. dru. Babniku dopust za urejevanje terminologijskega gradiva. To naročilo sta dne 12. t. m. izpolnila društveni načelnik gosp. dr. Ferjančič in odbornik gosp. dr. Majaron, ki sta bila kot deputacija društva „Pravnika“ vsprejeta od nj. ekscelece grofa Schönborna. Gospod minister je prijazno vzel zahvalo na znanje, dal si razložiti, kako daleč je uže delo dospelo in kaj se še namerava storiti, pritrčil je vsemu načrtu in naposled priporočilu odzval se z zagotovilom, da hoče ostati društvu „Pravniku“ še v bodoče blagonaklonjen.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: Sodni pristav v Mariboru dr. Ivan Kuder sodnim pristavom pri okrožnem sodišči v Celji; sodna pristava dr. J. Babnik v Logatcu in Ivan Kavčnik v Kranji sodnima pristavoma pri dež. sodišči v Ljubljani; sodnimi pristavi avskultanti: Karol Radey za Lož, Josip Sterger za Logatec, dr. Fran Kočevar za Šmarje in dr. Viktor Kočevar za Krško; konceptni praktikant pri redarstvenem vodstvu v Trstu Moric Linhart koncipistom pri istem uradu. — Prêmeščeni so: sodni pristav Filip Kermek iz Konjic v Maribor, Rihard Markhel iz Šmarija v Maribor, Albert vitez Luschan iz Loža v Kranj, Hans baron Falke-Lilienstein iz Loža v Konjice, dr. Edvard Volčič iz Krškega v Lož.

— (Pravna fakulteta v Bolgariji.) „Юридическо списание“, javlja, da je bolgarsko ministerstvo prosvjete odredilo, da se otvori na visokej šoli v Sofiji pravni oddelek. Predavanja pričela so se 14. novembra 1892. l. ter se za sedaj predavajo naslednji predmeti: zgodovina bolgarskega prava, rimsko pravo, pravna ekonomija, državlansko pravo, kazensko materijelno pravo in kazensko pravdni red.

— (Pristojnost državnega sodišča za disciplinarne zadeve državnih uradnikov.) O tem za nas posebno z ozirom na afêro Spinčičevo vелеvažnem vprašanji govoril je profesor dr. G. Seidler dne 18. januarija t. l. v dunajskej „Juristische Gesellschaft“. Razločevati je po njegovem mnenji med sodniško in disciplinarno oblastjo države. To se razvidi, če se primeri kaznjiva dejanja, katerim je podlaga državna služba dotičnega prestopnika, službenim pregreškom, kateri se kaznujejo le disciplinarnim potom. Prvoimenovana morejo se preganjati, dokler ne zastarajo. Disciplinarno preganjanje pa ne sega dlje, kakor službena oblast — to je: mogoče je le, dokler traja službeno razmerje. Disciplinarna oblast države torej ne izvira iz njene sodniške oblasti. Državno sodišče razsodilo je uprav nasprotno v razsodbi, tičočej se omenjene zadeve. Razločevati je gotovo državno oblast od disciplinarne oblasti države. Pripoznati se mora tudi, da se more izreči o kakej osobi disciplinarno sodbo le z ozirom na njeno svojstvo, kot državni uradnik. Če pa državno sodišče iz tega, da seže disciplinarna odločba v pravice državnega uradnika, a ne državljana kot takega, izvaja, da je po svojem po zakonu določenem delokrogu poklicano, razsojevati le o dozdevnih krivicah, ki se gode državljanom po upravnih oblastvih, ne pa o krivicah, ki se gode državnim uradnikom vsled disciplinarnega postopanja, se to stališče ne more smatrati pravim. Niso li državni uradniki tudi državljani! So-li politične pravice državnega uradnika druge, nego politične pravice v državnej službi nahajajočega se državljana?! Ponehajo-li upravna oblastva biti upravna oblastva, če delujejo kot disciplinarna oblastva? Državno sodišče pa niti poskusilo ni, utemeljiti svojo utesnujočo razlago besedila zakonovega. Njegovi razlogi ne zadoščajo, ker s tem, da se dela razlika med dejanji vladne oblasti in službene oblasti, še ni dokazano, da je uporabljati zakon

le na krivice storjene pri izvrševanju občne vladne oblasti; zakon govori splošno o krivici storjenej državljanom po upravnih oblastvih. Je-li morebiti državno sodišče mnenja, da se ne more kratiti pravic v državnej službi nahajajoče se osebe pri izvrševanju službene oblasti!? Ni razloga, zakaj ne bi segla zakonu protivna uporaba službene oblasti (in to trdi pritožba) ravno tako v pravice v državnej službi se nahajajočega državljana, kakor se to zgodi po protizakonitej uporabi občne vladne oblasti!

S službenim ukazom more se seči ravno tako v pravice državljana, kakor s policijskim. Če je državno sodišče poklicano čuvati pravice državljanov, ni dvoma, da jih mora čuvati ne samo proti občnim policijskim naredbam, temveč tudi proti službenim. In ravno to, kar je zakonu protivni službeni ukaz, je tudi zakonu protivna disciplinarna rzsodba. Le-ta namreč ni ničesar drugega, kakor izrecilo, da se je prestopil bodi si splošni ali pa posebni službeni ukaz, ter naložitev po zakonu za tak prestopok zapretene kazni. Ako se toraj more kratiti po službenem ukazu pravice državljanov, — zgodi se to tembolj z disciplinarno rzsodbo, izrečeno na podlagi službenega ukaza. — Govornik skliceval se je dalje na praecedens Hye št. 435, v katerem se je državno sodišče izreklo kompetentnim, soditi o vprašanji, če potrebuje v javnej službi nahajajoč se poslanec posebnega odpusta za izvrševanje svojega poslanstva ali ne. Dr. Seidler izvaja iz tega: Pristojnost državnega, kot posebnega upravnega sodišča, soditi o krivicah, ki se gode državljanom po upravnih oblastvih z ozirom na po ustavi zajamčene pravice, je splošna ter se ne sme po jasnih določilih zakona utesniti, kakor koli si bodi.

Dr. S.

— (Resumè priglavni porotni obravnavi) odpravil se je na Francoskem uže l. 1881., kakor smo lani (str. 224) poročali, ter se tudi stavil primeren predlog, glede „predsednikovih pojasnil“. Sedaj se bode to kmalu tudi zgodilo na Laškem. Leta 1874. uvedla so se, kakor znano, v Italiji porotna sodišča in ž njimi vred predsednikov resumè, kateri je povzročil v državnem zboru zlasti dne 8. junija 1874. l. burno debato. Proti njemu govorila sta posebno temeljito Crispi in Ercole, za njega poročevalec Puccioni in minister Villa. Mancini stavil je nasvet, da sme predsednik le na kratko pojasniti vsebino, pomen in namen vprašanj. Vsi nasprotni predlogi so se zavrnil, resumè se je pa sprejel. Sedaj so se tudi na Laškem prepričali, da ni resumè ničesar drugega, kakor ponavljanje tega, kar se je uže slišalo, potem je odveč, — ali pa izraz osebnega mnenja predsednikovega, — potem je nevaren, bodisi za obtoženca, bodisi za obtožitelja. — Ker se niti minister nasvetu ni protivil, bodo v zbornici kmalu razpravljali o črtanji resumè-ja.

Pregled pravosodstva.

24. Tožbo v smislu §-a 58. obč. drž. zak. ni treba vložiti pred rojstvom otrokovim. Za zavrnitev dokazati je, da je soprog nadaljeval zakon, če je tudi vedel za pregrešek svoje žene. Ne more se pa dokazati po izvedencih, da bi moral soprog po stanji svoje žene sklepati, da otrok ni njegov. Telesno združenje soprogo s poznejšo soprogo pred ženitvijo, a ne v dobi §-a 163. obč. drž. zak. ne ovira omenjene tožbe, posebno ne, če se dokaže, da je otrok goden. Isto tako ne ovira poskus poravnave. V razsodbi izreči je krivdo žene.

R. z dne 13. decembra 1892, št. 1441. J. B. št. 9. ex 1893.

25. Če rabijo vaščani in tujci pešpot javno, pridobi občina posest, ne da bi bilo treba še občinskega sklepa, V slučajih motenja je torej občina aktivno za pravdo legitimovana.

O. z dne 6. decembra 1892, št. 14147. J. M. št. 860.

26. Od več strank sestavljena in podpisana listina' nahaja se v posesti one osebe, ki jo hrani, a ne v sosesesti vseh udeležencev. Le listina kot taka, a ne njena vsebina je predmet posesti. Da si torej omogoči podpisani udeleženec prepis, rabo listine itd., treba je nastopiti redno pravdno pot, ne pa pričeti postopanja radi motene posesti proti shranitelju

O. z dne 14. decembra 1892, št. 14462. J. B. št. 8. ex 1893.

27. Ako preteče veliko časa od dejanja, katero provzroči motenje posesti, do motitve same (n. pr. od odkopanja brega do časa, ko se zemlja zruši na sosedov svet) je actio nata sicer uže takrat, če je posest le v nevarnosti; prava motitev posesti nastane pa še le z nasledkom dejanja, katero je vzrok motitvi. Od tedaj računiti je 30dnevni tožbeni rok (uvod ces. nar. z dne 27. okt. 1849. št. 12. drž. zak.)

O. z dne 21. septembra 1892, št. 11059. G. Z. št. 6. ex 1893.

28. Zastavna pravica za hipotečne tirjatve izvršuje se dražbenim potom. Iz skupila je torej odkazati glavnico in obresti le v znesku, v katerem so obstale v trenutku dražbe, ne pa plačitve.

O. z dne 22. novembra 1892. št. 16.534. J. B. št. 6. ex 1893.

29. Dota se mora le takrat zavarovati v smislu §-a 1245. obč. drž. zak., če se je odštela iz lastnega imetja nevestinega.

O. z dne 23. novembra 1892, št. 13.480. J. M. št. 855.

30. Trgovske knjige morajo se na zahtev nasprotne stranke predložiti sodišču tudi v sporih, za katere niso pristojna trgovska sodišča. (čl. 37. trg. zak. in § 19. uvod. zak.)

O. z dne 23. novembra 1892, št. 13.536. J. M. št. 856.

31. Upnik, kateremu je odstopil užitkar prednost, stopi na njegovo mesto ter sme v slučajih dražbe sprejemati pri razdelitvi skupila dognani ekvivalent užitka, oziroma obresti za užitkarja založene glavnice, dokler traja užitkarjeva pravica, a le na račun v razdelilnem odloku izračunjene in mu odkazane svote, ne da bi bilo od dražbenega dne naprej odšteti

obresti. Ko pa poneha užitkarjeva pravica, mora se glavnica razdeliti tako, da se odkažejo upnikom, kateri dospejo vsled tega do plačila, zneski z ozirom na njihove tirjatve, kakor so bile za časa dražbe in ne za časa plačitve, torej ne z obrestmi, ki so narasli od dražbenega dne naprej.

O. z dne 3. novembra 1892, št. 13568. G. Z. št. 5. ex 1893.

32. § 43. zak. z dne 20. novembra 1852, št. 251. drž. zak. ne zahteva, da bi obe stranki morali izpolniti pogodbo v okraji pravdnega sodišča. Vsaka stranka sme torej vložiti pogodbe se tičečo tožbo pri sodišči, v čegar okraji mora le jedna stranka izpolniti pogodbo. — Dogovor pošiljatve „franco K.“ zadostuje za forum solutionis.

R. z dne 11. januarja 1893, št. 193. J. B. št. 19. ex 1893.

33. Strankam dovoljeno je po §-u 25. sum. pat., da ponudijo prej po pomoti še ne ponujene dokaze do konca obravnave. — Ni pa to več dopustno potem, ko se je pričelo dokazilno postopanje, posebno če posredujejo zastopniki. (I. in II. instanca razsodili sta nasprotno.)

O. z dne 16. novembra 1892, št. 13.278. J. B. št. 4 ex 1893.

(O. z dne 3. januarja 1891, št. 98. Č. P. XXI. ex 1891, št. 736. pa pravi, da se sme poprositi zaslišanja novih prič po uže dovršenej razpravi, ter da ni posebnega pravnega leka proti ugodnej rešitvi te prošnje. O. z dne 25. avgusta 1881. G. Z. št. 22 ex 1882 dovoljuje nova dokazila do trenutka, ko se izda rozsodba.)

34. V smislu §-a 30. odv. red. mora vsak odvetnik, pri katerem vstopi, ali pa izstopi kandidat, to naznaniti zborničnemu odboru. Praksa šteje od dne vloženega naznanila. Ako pa opusti odvetnik naznaniti izstop kandidata, drugi pa zakasni naznanilo njegovega vstopa, izgubi kandidat čas od dejanskega izstopa iz pisarne prvega do naznanila vstopa v pisarno drugega odvetnika.

O. z dne 7. decembra 1892, št. 14 080. J. M. št. 862 in G. Z. št. 10. ex 1892.

35. Gospodar ima pravico odtegniti od plače pomočnikove zneske, s katerimi mora le-ta prispevati k združni bolniški blagajnici. (§ 121. odst. 6. zak. z dne 15. marca 1883, št. 39. drž. zak.) Če jih pa potem v istini ne odšteje blagajnici, smatrati je njegovo dejanje izneverjenjem.

R. z dne 23. decembra 1892, št. 13.469. J. M. št. 869.

36. Za uporabo §-a 189. k. z. je treba, da sta zločinec in pa lastnik ukradene stvari v razmerji, o katerem govori § 463. k. z. Če ima oče ki živi s sinom-tatom pod jedno streho, tuj denar v shrambi, ni sinu dovoljeno, lotiti se tujega imetja, ne da bi se ga smelo kaznovati.

R. z dne 22. oktobra 1892, št. 8453. J. M. št. 846.

„Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, števil. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu števil. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja **1 gld. 40 kr.**, po pošti sprejeta pa **1 gld. 50 kr.**

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 šte. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane **2 gld. 80 kr.**, s pošto **15 kr. več.**

